

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Desktopactualisatie das Wet natuurbescherming

Voorthuizen, Prinsenbosch

Ontwikkelingsmaatschappij Apeldoorn B.V.

Datum: definitief concept 7 maart 2023
Projectnummer: 180287.03

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Plangebied	4
2.1	Ligging	4
2.2	Huidige situatie	5
2.3	Toekomstige situatie	6
3	Wettelijk kader	8
3.1	Verboden en zorgplicht	8
3.2	Opzetvereiste	9
3.3	Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing	9
4	Ecologie van de das	10
4.1	Biotoop	10
4.2	Voedsel	10
4.3	Verblijfplaatsen	10
4.4	Wissels	11
4.5	Sociale structuur	11
4.6	Verstoring	11
5	Onderzoeken	12
5.1	Onderzoek SAB	12
5.2	Onderzoek Els & Linde	13
6	Resultaten	14
6.1	Onderzoek SAB	14
6.2	Onderzoek Els & Linde	15
7	Essentiële elementen in plangebied	16
8	Maatregelen	17
8.1	Mitigatie	17
8.2	Ecologisch werkprotocol	18
8.3	Zorgplicht	19
9	Conclusies en aanbevelingen	20
10	Bronnen	21

Bijlage 1, methode dassenonderzoek SAB

Bijlage 2, resultaten dassenonderzoek SAB

CONCEPT

1 Inleiding

Binnen Landgoed Prinsenbosch aan de Hunnenweg in Voorthuizen zullen particuliere kavelkopers vijftien woningen gaan realiseren.

Het project kent een lange voorgeschiedenis. Voor 1999 bestond het plangebied volledig uit weiland. In 1999 werd de huidige groen- en infrastructuur aangelegd, waarna in de periode 2000 – 2005 een asielzoekerscentrum met een capaciteit van 500 personen op de locatie gevestigd was.

Luchtfoto aanlegfase AZC. Bron: Skyline.

In 2009 werd ten behoeve van het project het bestemmingsplan Hunnenweg I vastgesteld, in het kader waarvan een forse binnen- en buitenplanse natuurverevening overeengekomen en gerealiseerd werd. Dit bestemmingsplan werd geactualiseerd met het vigerende bestemmingsplan Grenscorrecties, dat in 2020 onherroepelijk vastgesteld werd.

In het verleden is herhaaldelijk natuuronderzoek gedaan. Hierbij zijn dassen(burchten) aangetroffen in de groensingels die ooit in het kader van de realisatie van Landgoed Prinsenbosch aangeplant werden (en behouden blijven). In 2018/2019 voerde SAB, in het kader van een alternatief plan met 39 woningen, waarvoor het bestemmingsplan uiteindelijk niet vastgesteld werd door de gemeenteraad, een nader onderzoek uit naar de aanwezigheid van de das in het plangebied. Begin 2022 hebben ecologen van bureau Els & Linde het plangebied, in het kader van het huidige plan met de vijftien woningen, nogmaals gecontroleerd op de aanwezigheid van de das en advies uitgebracht over de te treffen maatregelen in het kader van de planrealisatie. Nadien zijn in het plangebied bouwrijp- en snoeiwerkzaamheden uitgevoerd, waarbij ook enkele mitigerende maatregelen voor de das getroffen zijn. Deze werkzaamheden zijn onder ecologische begeleiding van Els & Linde uitgevoerd.

In dit rapport zijn de planinformatie, de onderzoeksresultaten van SAB en de bevindingen en adviezen van Els & Linde geïntegreerd en daar waar nodig geactualiseerd.

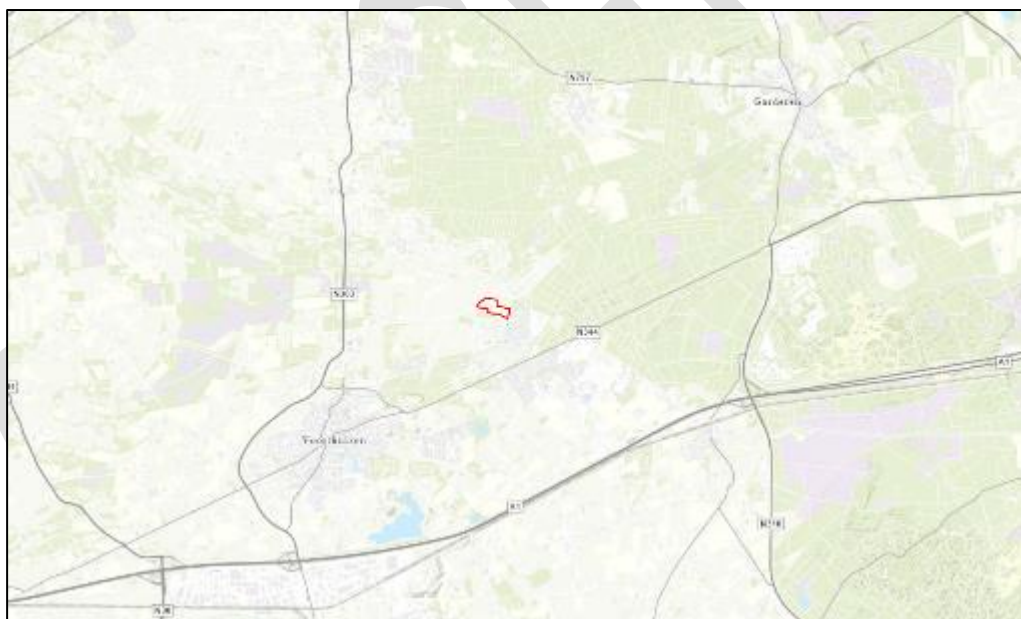
2 Plangebied

2.1 Ligging

Het plangebied bevindt zich in het buitengebied van Voorthuizen, gemeente Barneveld, provincie Gelderland. De omgeving van Voorthuizen kenmerkt zich door de ligging in de Gelderse Vallei aan de rand van de Veluwe. Rond het dorp liggen verschillende bos- en heidegebieden en veel agrarische gronden.

Het plangebied ligt in het buitengebied ten noordoosten van het dorp. Rondom het plangebied liggen enkele boerderijen en agrarische bedrijven. Ten zuiden van het plangebied ligt een voormalig golfterrein, waar tegenwoordig de natuur haar vrije gang gaat, en een weiland. Ten oosten van het plangebied liggen weilanden en begint, op ruim 360 meter afstand, Natura 2000-gebied De Veluwe. Aan de noordzijde grenst het plangebied aan een weiland en een agrarisch bedrijf. Het plangebied wordt in het westen begrensd door de Hunnenweg, met aan de overzijde enkele boerenerven en een achterland met uitgestrekte graslanden.

Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

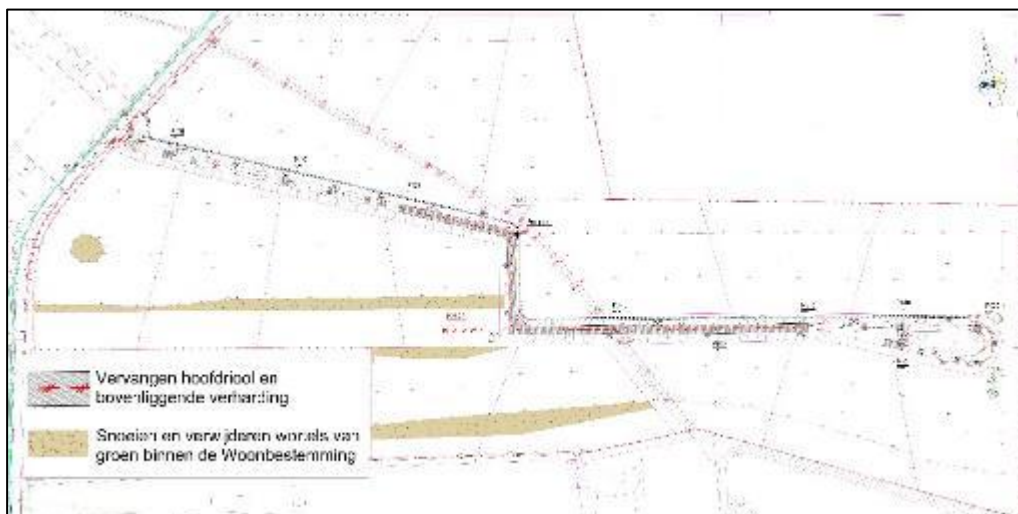
Topografische kaart met globale ligging plangebied. Bron: ArcGis.

Luchtfoto met ligging plangebied. Bron: PDOK.

2.2 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit onbemest grasland met verscheidende brede groensingels langs de noord- en zuidgrenzen. Het grasland is sinds 1999/2000, bij de aanleg van de weg- en groenstructuur, niet meer bemest. Daarna is het grasland beweeid met schapen en paarden. Dit gebruik is in het najaar van 2022 bij de start van de bouwrijpwerkzaamheden stopgezet. Tussen de groensingels en het grasland staat een afsluiting. Door het plangebied loopt een verharde weg met aan weerszijden zomereiken. Tevens loopt er een greppel door het plangebied die grotendeels droog staat. De luchtfoto in de vorige paragraaf geeft een impressie van het plangebied, voordat in november/december 2022 de bouwrijp- en snoeiwerkzaamheden uitgevoerd werden.

Tekening met aanduiding belangrijkste bouwrijp- en snoeiwerkzaamheden.

In november/december 2022 zijn in het plangebied onder ecologische begeleiding werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van de geplande ruimtelijke ontwikkeling,

overeenkomstig de hiervoor met de gemeene Barneveld gemaakte afspraken. De asfaltweg en het onderliggende hoofdriool zijn op een deel van het tracé vervangen. Ook is, binnen de bestemming Wonen, een klein deel van de aanwezige groensingels gerooid. Aan de noordrand van het perceel met kavelnummer 11 (zie navolgende afbeelding) is na de rooiwerkzaamheden van de groensingel ter plaatse, het aanwezige hekwerk ook op de noordelijke perceelsgrens geplaatst. Tenslotte is ter voorbereiding van de aanleg van inritten naar enkele percelen in het midden van het plangebied een duiker in de greppel geplaatst. Zie voorstaande tekening en onderstaande afbeeldingen voor een impressie van de uitgevoerde werkzaamheden.

Foto's van situatie na uitvoering bouwrijp- en snoeiwerkzaamheden.

2.3 Toekomstige situatie

Het voornemen is om binnen het plangebied het landgoed met 15 vrijstaande woningen te (laten) realiseren, conform onderstaande kaveltekening.

Kaveltekening. Bron: OMA.

Dit plan is vrijwel identiek aan het eerdere bouwplan uit 2009/2010, waarvoor het geldende bestemmingsplan is vastgesteld. De bestaande groensingels binnen het plangebied blijven behouden. Aan de binnenzijde van de groensingels staat een

afrastering. De bestaande infrastructuur binnen het plangebied zal zoveel mogelijk worden ingepast en blijft waar mogelijk behouden. De greppel binnen het plangebied zal worden verruimd.

3 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming (wetten.overheid.nl). De artikelen waarin in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen allen uit deze wet.

3.1 Verboden en zorgplicht

3.1.1 *Verboden*

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1 tot en met 3.4), voor habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5 tot en met 3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

3.1.2 *Verboden en bescherming das*

De das valt onder het beschermingsregime 'andere soorten'. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de verboden relevant, zoals is weergegeven in artikel 3.10: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen.

Onder de Wet natuurbescherming (Wnb) geldt de das – anders dan eerder onder de Flora- en Faunawet – niet langer als een soort waarop het verstoringsverbod van toepassing is. Het is vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dat foerageergebieden in beginsel niet worden beschermd via het soortenbeschermingsregime van de Wnb (AbRvS, 2021; AbRvS, 2022). Een uitzondering daarop doet zich voor als een essentieel foerageergebied zodanig wordt aangetast dat daardoor de functionaliteit van de vaste voortplantings- of rustplaatsen van de betrokken diersoort wordt aangetast. Onder een essentieel foerageergebied wordt daarbij verstaan: een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantings- of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Met andere woorden; juridisch gezien is er pas sprake van het opzettelijk beschadigen of vernielen van een vaste rust- of verblijfplaats (de burcht) als de ingreep in het foerageergebied zodanig is dat de das dientengevolge zijn burcht definitief zal verlaten. In dat geval wordt de burcht (vaste voortplantings- en/of rustplaats) zelf niet vernield, maar gaat de functionaliteit van de burcht wel verloren. Ook dit wordt dus wettelijk gezien als beschadigen/vernieren van een vaste voortplantings- en/of rustplaats.

3.1.3 *Zorgplicht*

Naast de beschermde dier- en plantensoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zo veel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

3.2 Opzetvereiste

Bij veel van de in de Wnb genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten opzettelijk te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

3.3 Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de verboden van de wet. De provincie Gelderland heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Gedeputeerde Staten kunnen, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden voor de soorten die vallen onder het beschermingsregime 'andere soorten' (artikel 3.10 lid 2). Hierbij geldt dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Habitatrichtlijn (artikel 3.8 lid 5) of van de belangen van het beschermingsregime 'andere soorten' (artikel 3.10 lid 2) ten grondslag moet liggen.

4 Ecologie van de das

4.1 Biotoop

De das leeft in allerlei soorten biotopen en heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap, met akkers, bosjes, weiland en houtwallen. Leefgebied van de das moet voldoende dekking bieden, met weinig verstoring, een groot voedselaanbod, een bodem waarin ze goed kunnen graven en met een grondwaterstand lager dan 1,5 meter onder het maaiveld.

4.2 Voedsel

De das is een omnivoor. Het belangrijkste voedsel voor de das zijn regenwormen. Daarnaast eten ze vruchten, noten, granen, paddenstoelen, knaagdieren, egels, slakken en insecten. Dassen vinden hun voedsel voornamelijk in het agrarisch gebied op bemeste grasweiden (regenwormen) en in maisakkers (maiskolven). In meer natuurlijke landschappen geven dassen over het algemeen de voorkeur aan oude en structuurrijke eikenbossen die een jaarrond hoger en gevarieerd voedselaanbod hebben. Het foerageergebied van de das ligt tot ongeveer 1,5 tot 12 kilometer van de burcht. Van belang is dat er voldoende foerageergebied aanwezig is binnen 500 meter tot enkele kilometers van de burcht (Kennisdocument, 2017).

Luchtfoto met aanduiding foerageergebied das op 0,5 km, 1,5 km en 12 km van de burchten.

4.3 Verblijfplaatsen

De das is een sociaal dier dat in familiegroepen bij elkaar leeft. Zijn leefomgeving wordt volgens vaste patronen gebruikt (Kennisdocument Das, 2017). De das hecht aan zijn burcht. Dassenburchten kunnen daarom door verschillende generaties

worden gebruikt. Dassen graven hun burchten zelf, vaak in bos(jes) of houtwallen en liggen nabij gras- en akkerland (zoogdiervereniging.nl).

Burchten zijn de vaste voortplantings- en rustplaatsen van de das. Binnen een territorium van de das kunnen drie typen verblijfplaatsen voorkomen, namelijk een hoofdburcht, bijburchten en vluchtpijpen (BIJ12, 2017). De hoofdburcht is relatief groot en wordt het grootste deel van het jaar gebruikt. Bijburchten worden vaak gebruikt als vluchtplek door (zwangere) vrouwtjes, mannetjes en jonge dassen die uit het territorium worden verjaagd. Vluchtpijpen liggen verspreid binnen het territorium en worden doorgaans bij dreigend gevaar gebruikt. Aan de rand van een territorium hebben vluchtpijpen ook een geurfunctie en bakenen zij het territorium af.

De das deponeert zijn uitwerpselen in zelf gegraven kuiltjes. De putjes zijn meestal 10-15 centimeter diep met een diameter van 10 tot 20 centimeter. Ze worden vaak gevonden rondom de burcht, maar ook in het foerageergebied, waar ze worden gebruikt voor het markeren van het territorium.

4.4 Wissels

Dassen gebruiken vaak vaste paden, zogenaamde wissels welke zijn te herkennen als uitgesleten paden. Wissels worden gemarkeerd door geursporen en met latrines.

4.5 Sociale structuur

De das is een sociaal dier met sterke sociale banden. Ze leven in familiegroepen bestaande uit een volwassen koppel met eventueel jongen en jaarlingen. Dieren van buiten de familiegroep worden uit het territorium geweerd.

4.6 Verstoring

Dassen gebruiken hun reuk- en gehoorvermogen meer dan hun zichtvermogen. Dassen kennen hun territorium dan ook op basis van geuren (Kennisdocument, 2017). Bij verandering van de situatie nabij een burcht, zullen dassen niet snel de burcht verlaten. Tevens is bekend dat bij verstoring of verslechtering in het omliggende leefgebied, dassen geneigd zijn om zolang mogelijk in hun burcht te blijven. Verontrusting geschiedt voornamelijk door sterk wisselende geuren, lichtpatronen, geluiden of trillingen van menselijke activiteiten nabij de burcht. Bekend is dat dassen goed kunnen wennen aan zulke prikkels, met name als deze verder bij de burcht vandaan plaatsvinden en de prikkels niet te sterk variëren in aard en/of in sterkte (BIJ12, 2017).

5 Onderzoeken

In het plangebied werden twee nadere onderzoeken uitgevoerd, één onderzoek door SAB in de periode van december 2018 - maart 2019 en één onderzoek door Els & Linde in januari 2022.

5.1 Onderzoek SAB

Het onderzoek van SAB bestond eruit dat op het terrein sporenonderzoek heeft plaatsgevonden en vier cameravallen. Deze camera's werden geplaatst op 18 december 2018 en verwijderd op 11 maart 2019. Zie navolgende afbeelding voor de locaties.

Locaties cameravallen

Om de ongeveer vier weken werd het plangebied bezocht om de batterijen van de camera's te wisselen. Bij het plaatsen en verwijderen van de camera's en het wisselen van de batterijen werd in het gebied actief naar sporen gezocht. Zie voor de volledige toegepaste methode bijlage 1.

5.2 Onderzoek Els & Linde

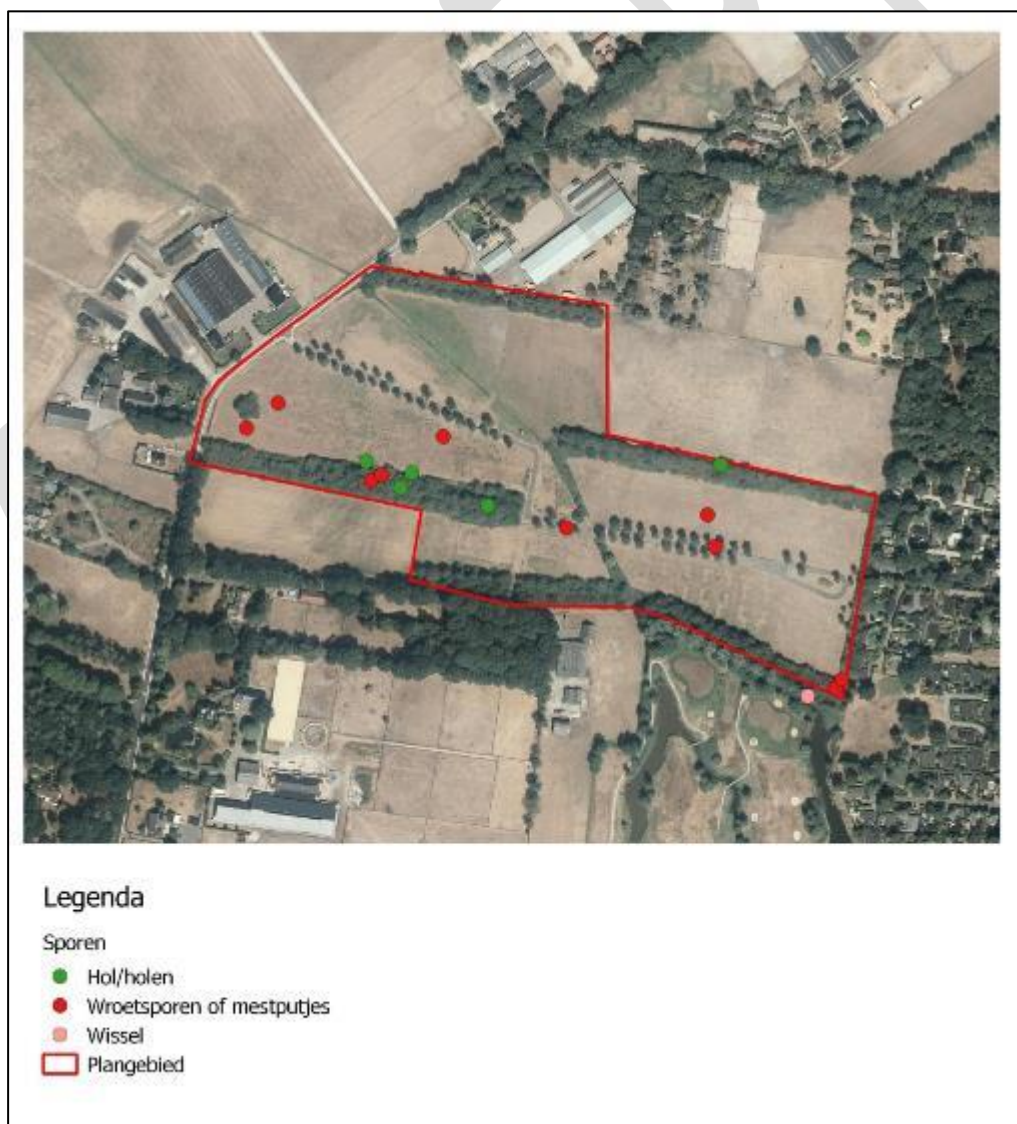
Het onderzoek van Els & Linde bestond eruit dat twee ecologen op 27 januari 2022 het plangebied gedurende een dagdeel gecontroleerd hebben op sporen van de aanwezigheid van de das, waaronder putjes, wroetsporen, wissels en burchten, met inachtneming van de bevindingen uit het eerdere onderzoek van SAB..

6 Resultaten

6.1 Onderzoek SAB

De bevindingen uit het onderzoek van SAB uit 2018/2019 zijn samengevat op onderstaande luchtfoto en in navolgende tekst. Alle waarnemingen uit dit onderzoek zijn weergegeven in bijlage 2.

Tijdens de veldbezoeken zijn sporen van de das aangetroffen. Het betreft wroetsporen, ontlasting, graafsporen, hollen (burchten) en een wissel. De wroetsporen zijn zowel in de singels als in het grasland vastgesteld. Op alle vier de cameravallen zijn dassen vastgelegd. Bij cameraval blauw ging het om één of twee individuen tegelijkertijd. Bij de overige cameravallen betrof het steeds één individu tegelijkertijd. Gezien de aanwezige sporen en waarnemingen op de cameravallen betreffen de hollen een hoofd- en bijburcht. De burchten bevinden zich in de singels. De wissel bevindt zich in de zuidoosthoek van het plangebied, grenzend aan de golfbaan Edda Huzid. Zie navolgende afbeelding.

6.2 Onderzoek Els & Linde

Bij het actualiserend onderzoek van Els & Linde op 27 januari 2022 zijn de burchten, die zich bevinden in de groenstructuren binnen de planlocatie, opnieuw aangetroffen. De locaties komen overeen met de locaties van de burchten die SAB eerder heeft aangetroffen.

Daarnaast zijn enkele wissels aangetroffen, waarvan één duidelijk zichtbare, vanaf de hoofdburcht aan de noordoostzijde van het plangebied door de droogstaande greppel ten westen van de groensingel, kruislings over het grasveld en de ontsluitingsweg, naar de bijburchten in de zuidwestelijke groensingel. Een en ander zoals nader aangegeven op onderstaand kaartmateriaal. In het grasland binnen het plangebied zijn door Els & Linde, buiten de zone van de wissels, geen sporen van de das aangetroffen.

Blauwe sterren: burchten, westelijke bijburcht met 4 pijpen binnen groensingel, oostelijke bijburcht met 2 pijpen, waaronder 1 onder het hek door. Hoofdburcht met 5 pijpen. Blauwe lijnen: wissels. Zoals aangetroffen in 2022.

7 Essentiële elementen in plangebied

In het plangebied zijn dassen en drie burchten aanwezig. De burcht in de noordoostelijke groensingel fungeert als hoofdburcht, de andere twee burchten fungeren als bijburcht. De hoofd- en bijburchten zijn essentiële onderdelen van de leefomgeving van de das. In het plangebied zijn, buiten de houtsingels (worden behouden) en de zone van de wissels, geen (wroet)sporen aangetroffen die zouden kunnen duiden op een gebruik als foerageergebied door de das. Gezien de nabijheid van dit grasland tot de burchten kan niet uitgesloten worden dat het enige functie als foerageergebied vervult. Echter, vanwege het extensieve gebruik door de das, alsmede de relatief geringe oppervlakte van de bouwkvelds in het plangebied (in verhouding tot het grote achterland en de potentiële grootte van het territorium van de das) kwalificeert het grasland binnen het plangebied niet als essentieel foerageergebied van de das, dat noodzakelijk is om de functionaliteit van de burchten te waarborgen.

De weilanden ten noorden, oosten, zuiden en westen van het plangebied zijn ook bereikbaar voor de dassen. Het tegen de zuidkant van het plangebied gesitueerde terrein van de voormalige golfbaan Edda Huzid, waar tegenwoordig de natuur haar vrije gang gaat, kan (beter) toegankelijk gemaakt worden.

8 Maatregelen

8.1 Mitigatie

Voor de realisatie van de vijftien woningen binnen het plangebied is het raadzaam mitigerende maatregelen te treffen om negatieve effecten op de das zoveel mogelijk te voorkomen of te verminderen en daarmee overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

8.1.1 *Werken buiten kwetsbare periodes*

De das gebruikt zijn burcht jaarrond. De meest kwetsbare periode voor de das is de voortplantingsperiode. De voortplantingsperiode loopt globaal van december tot en met half juli. De genoemde perioden kunnen eerder of later beginnen of eindigen, afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en afhankelijk van de meteorologische omstandigheden voorafgaand aan of tijdens de werkzaamheden (BIJ12, 2017). Het advies is om werkzaamheden binnen het plangebied zoveel mogelijk buiten deze kwetsbare voortplantingsperiode uit te voeren. De werkzaamheden kunnen derhalve van half juli tot en met november uitgevoerd worden. Het betreft dan met name werkzaamheden die veel geluid produceren en binnen een straal van circa 20 meter van de hoofdburcht uitgevoerd worden.

8.1.2 *Behouden wissel*

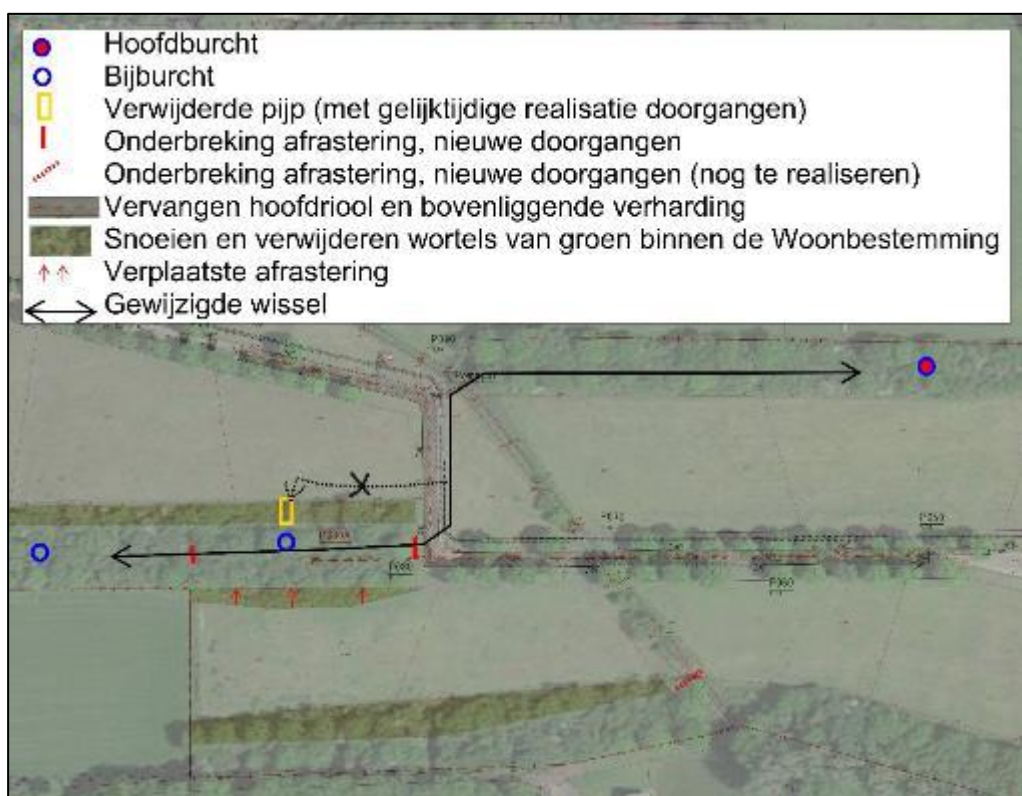
De droogliggende greppel binnen het plangebied loopt dwars door het plangebied, tot aan de Hunnenweg. In de toekomstige situatie gaat de greppel aan de zuidwestzijde over in een geleidelijk oplopende zone met soortenrijk grasland. Aan de overzijde van de Hunnenweg loopt de greppel door het achterland in. De afvoerszijde loopt door naar het terrein van de voormalige golfbaan Edda Huzid, waar de vrije doorgang belemmerd wordt door een afrastering. De greppelzone kan ook in de toekomstige situatie gebruikt blijven worden als dassenwissel en verbindings- en/of geleidingszone richting de jachtgebieden. De dassen kunnen deze landschappelijke geleiding gebruiken om veilig te mitigeren tussen de burchten en de verderop gelegen foerageergebieden.

8.1.3 *Verbeteren wissels ten behoeve van bereikbaarheid burchten en foerageergebied*

De kortste route tussen de noordoostelijke groensingel, waarin de hoofdburcht gesitueerd is, en de zuidwestelijke groensingel, waarin de bijburchten gesitueerd zijn, werd belemmerd door de afrastering die:

- i. op de kop van de zuidwestelijke groensingel stond en
- ii. verderop in deze groensingel stond.

Door deze twee afrasteringen te onderbreken is voor de das een kortere en meer beschutte wissel tussen de burchten en naar het buiten het plangebied gelegen gras-/maïsland gecreëerd. Door een onderbreking te maken in de afrastering aan de afvoerszijde van de greppel, wordt een wissel naar het terrein van de voormalige golfbaan Edda Huzid en een groot foerageergebied gecreëerd. Zie hiervoor navolgende afbeeldingen.

Grafische weergave van aanpassingen ten behoeve van bereikbaarheid van de burchten.

8.1.4 Behouden en beschermen faunapassage en dassenburchten

De hoofdburcht, de bijburchten en de wissels (grotendeels) van de das bevinden zich in de bestaande groensingels binnen het plangebied. De groensingels blijven behouden, want deze vallen binnen de bestemming Groen, waarvoor een aanlegvergunningstelsel geldt, hetgeen betekent dat zonder vergunning geen werkzaamheden mogen plaatsvinden in of aan deze singels. Geadviseerd wordt om de instandhouding van de groensingels en de functie als faunapassage daarnaast privaatrechtelijk te verankeren.

De activiteiten van mensen en dieren bij de burchten dienen geweerd te worden door, in de groensingels, op een afstand van circa 1 meter van de rand en circa 5 meter van de burcht, een hekwerk en/of beplanting met doornstuiken (bijv. braamstruiken) aan te brengen. Geadviseerd wordt om dit privaatrechtelijk te verankeren.

8.2 Ecologisch werkprotocol

Om zorg te dragen voor een juiste uitvoering van de werkzaamheden dient te worden gewerkt met een ecologisch werkprotocol zodat de planning kan worden afgestemd op een juiste mitigatie. Het ecologisch werkprotocol beschrijft de werkwijze die moet worden gevolgd om negatieve effecten op de das zoveel mogelijk te voorkomen of te verminderen en daarmee overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Het protocol geeft tevens de volgorde van werken aan.

8.3 Zorgplicht

Aangetroffen dieren die niet uit zichzelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren intact te worden gelaten.

9 Conclusies en aanbevelingen

In het plangebied zijn drie burchten aangetroffen, die zich bevinden in de bestaande groenstructuren. Het gaat om een hoofdburcht en twee bijburchten. Daarnaast is er één duidelijke wissel waargenomen. Door behoud van de groenstructuren en het treffen van de in dit rapport beschreven mitigerende maatregelen, teneinde de burchten te beschermen, is niet te verwachten dat de werkzaamheden voor het realiseren van de woningen ertoe leiden dat de vaste voortplantings- of rustplaatsen van de das in het gebied (opzettelijk) worden beschadigd of vernield, of de functionaliteit ervan verloren gaat.

De voorgestelde en inmiddels deels al geïmplementeerde verbeteringen en uitbreidingen van het dassenwisselstelsel vergroten het foerageergebied van de das en bieden compensatie voor het grasland dat verdwijnt met de realisatie van de 15 woningen. Geadviseerd wordt te werken conform ecologische werkprotocollen, zodat de werkzaamheden en de planning daarvan kunnen worden afgestemd op een juiste mitigatie.

10 Bronnen

- 1 BIJ12 (2017). Kennisdocument Das Meles meles. BIJ12; Utrecht
- 2 Bommel, F. van, Vreugdenhil, S., La Haye, M. (2015). De Das. Zoogdiervereniging.
- 3 Waarneming.nl (2018) <https://waarneming.nl/species/383/maps> geraadpleegd op 22 september 2019.
- 4 Provincie Gelderland <https://www.gelderland.nl/> geraadpleegd op 22 september 2019
- 5 AbRvS (2021). ECLI:NL:RVS:2021:1457
- 6 AbRvS (2022). ECLI:NL:RVS:2022:1386.
- 7 BIJ12. 2017b. Kennisdocument Das, Meles meles, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.
- 8 www.bij12.nl
- 9 www.ndff.nl
- 10 www.gelderland.nl
- 11 www.rijksoverheid.nl
- 12 www.wetten.nl
- 13 www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1, methode dassenonderzoek SAB

Om het gebruik door de das op het terrein te onderzoeken zijn op het terrein vier cameravallen geplaatst van het type Bushnell Trophy Cam HD model # 119874. De camera's hebben allen een kleurcode gekregen ter verduidelijking van de locatie (wit, blauw, geel en oranje, zie navolgende afbeeldingen). Deze camera's werden geplaatst op 18 december 2018 en verwijderd op 11 maart 2019.

Om de ongeveer vier weken werd het plangebied bezocht om de batterijen van de camera's te wisselen. Ook bij het plaatsen van de camera's en het wisselen van de batterijen is in het gebied actief naar sporen gezocht.

Locaties cameravallen

Camera wit werd bij enkele hopen geplaatst die van een das konden zijn.

Zicht van camera wit. Een hol is rood omkaderd.

Camera geel is op het grasland gericht. Hier werden eerder wroetsporen aangetroffen. Achter de bomen waar de camera op is gericht staat camera wit opgesteld.

Zicht camera geel

Camera blauw werd ook bij hopen geplaatst die van een das konden zijn. Op deze locatie zijn een groot aantal pijpen aanwezig.

Zicht van camera blauw. Het hol is rood omkaderd.

Camera oranje werd geplaatst bij het gaas aan de rand van het plangebied vlakbij de golfbaan. De bodem hier was veel betreden wat kan betekenen dat hier een wildwissel aanwezig is.

Zicht van camera oranje. De wissel is met een rode pijl weergegeven.

Bijlage 2, resultaten dassenonderzoek SAB

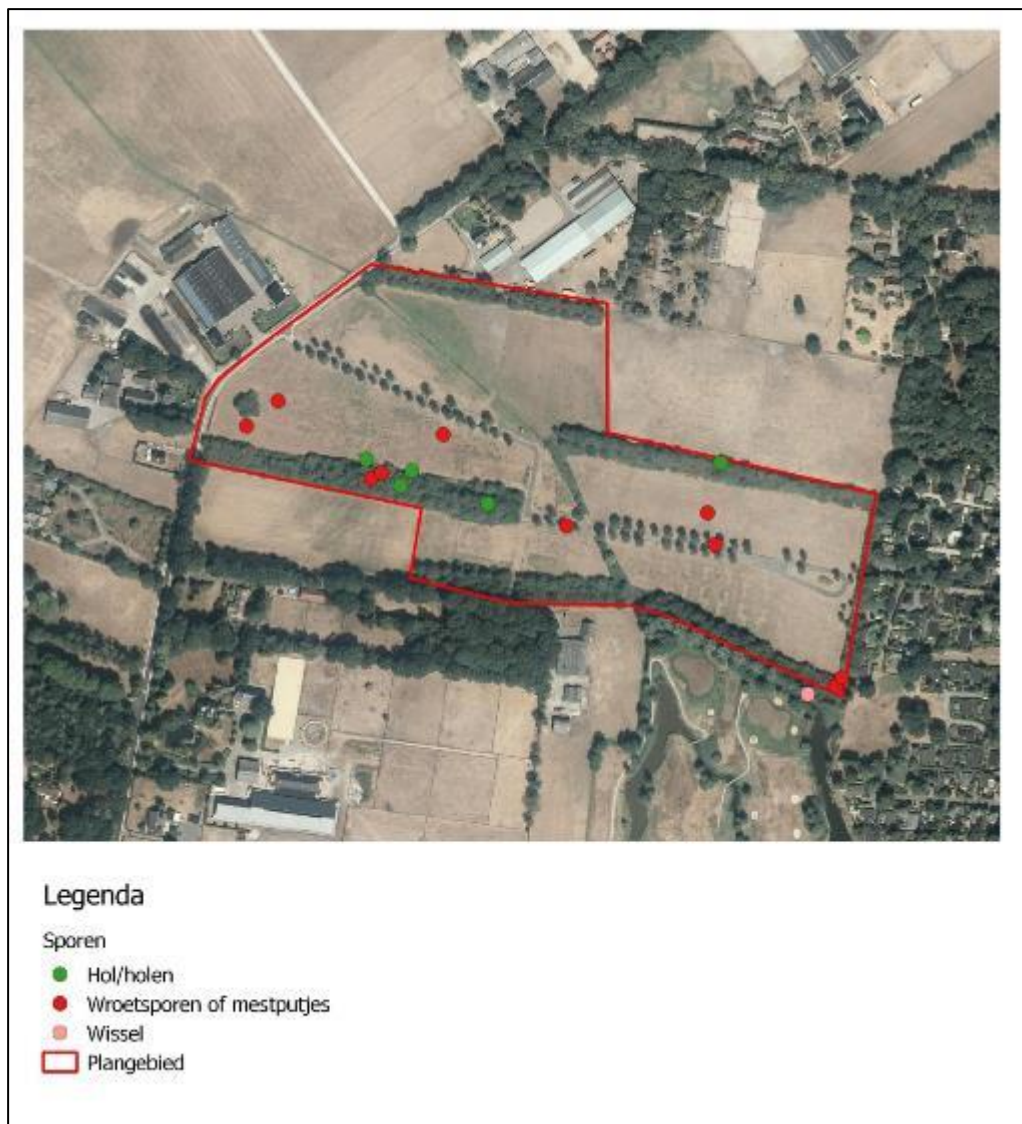
Tijdens de quickscan zijn in de singels in het zuiden van het plangebied op meerdere plaatsen ontlasting- en graafsporen van de das aangetroffen. Ook werden er locaties met hollen gevonden die van een das konden zijn. Rondom de hollen werd verse ontlasting van een das aangetroffen. Ook in het grasland zijn op enkele plaatsen wroetsporen en vraatsporen aangetroffen en werd in de zuidoostelijke punt van het plangebied in de singel een wildwissel gevonden die mogelijk ook door de das wordt gebruikt.

Sporen

Tijdens de verschillende veldbezoeken werden verse wroetsporen in het plangebied en loopsporen bij de wissel aangetroffen (zie navolgende afbeeldingen). Dit maakt duidelijk dat het terrein ook toen door (zeer waarschijnlijk) dassen werd gebruikt.

Graaf en wroetsporen (links) en een wildwissel (rechts).

Locaties van aangetroffen holen, sporen en wissel

Cameravallen

Camera wit

Navolgende foto's laten zien dat regelmatig dassen in de omgeving van deze holen aanwezig zijn. Dassen werden gefotografeerd op 21, 28 en 30 december 2018, 3, 4, 7 en 29 januari 2019 en op 5, 14, 20 en 23 februari 2019 en 1 en 3 maart 2019. Er werd slechts één das tegelijk waargenomen. Er lijkt éénmalig een das uit een hol te komen en éénmalig een das het hol in te gaan.

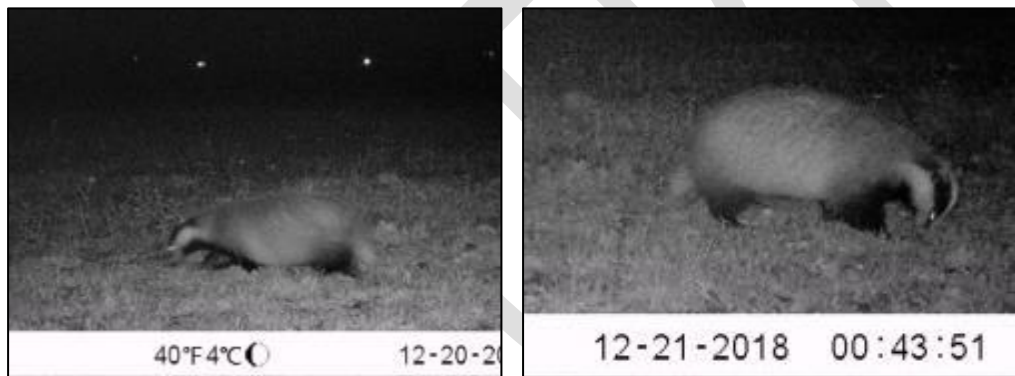

Enkele waarnemingen van Camera Wit. De das werd bij de camera gefotografeerd.

Camera geel

Ook bij camera geel werd regelmatig een das gefotografeerd. Op 19 tot en met 23 en 25 december 2018, 9 januari 2019 en 6, 10, 20, 23, 26 februari 2019 en 1, 8 en 10 maart 2019 is de das in dit deel van het foerageergebied vastgelegd.

Enkele waarnemingen van Camera Geel.

Camera blauw

Op deze locatie werden dassen zeer regelmatig waargenomen. Regelmatig werden twee dassen tegelijk waargenomen, wat aangeeft dat er een koppel dassen in het plangebied verblijft. Ook zijn de dassen spelend waargenomen. Er is duidelijk zichtbaar dat de dassen het hol in en uit gaan. Dassen werden waargenomen op 3, 9, 12 tot en met 14, 16, 17, 28 en 31 januari 2019 en op 3, 5, 7, 8, 10 tot en met 13, 20 tot en met 26 en 28 februari 2019 en 1 tot en met 11 maart 2019. Op de camera is maar één van de vijf à zes pijpen zichtbaar. Vanwege de hoge activiteit rond de pijp op de camera is het waarschijnlijk dat ook de andere pijpen (intensief) worden gebruikt. Mogelijk is het koppel daarom nog vaker in de burcht aanwezig.

Enkele waarnemingen van camera blauw. Dassenkoppel rond het hol.

Camera oranje

De activiteit van dassen bij de wissel is laag. Slechts twee keer (16 januari en 18 februari 2019) is een das bij de wissel waargenomen. Beide keren is zichtbaar dat deze via de wissel het terrein op komt.

Waarnemingen van camera oranje. De das maakt sporadisch gebruik van de wissel.

Zichtwaarnemingen

Op 20 februari 2019 om 19:46 uur heeft een veldwerker een das waargenomen in het plangebied. Deze was aanwezig in het struweel langs de droogliggende beek in het midden van het plangebied. Zie navolgende afbeelding voor de locatie.

Locatie van de zichtwaarneming van de das